

Broj: 01-2-781/20

Datum: 28.08.2020. godine

Shodno naredbi Kriznog štaba Federalnog ministarstva zdravstva broj: 01-33-3510/20 od 12.06.2020. godine, Smjernicama za prevenciju i kontrolu infekcije COVID-19 u osnovnim i srednjim školama u Kantonu Sarajevo, Obavijesti o početku školske 2020/2021 godine u Kantonu Sarajevo za osnovne i srednje škole od 18.08.2020. godine i Naredbi Ministarstva za obrazovanje, nauku i mlade KS, broj: 11-34-31987/20 od 26.08.2020. godine, direktor JU „Šesta osnovna škola“ Ilidža- Stup donosi slijedeći :

PLAN O UPRAVLJANJU RADNIM PROCESIMA U KRIZNIM SITUACIJAMA

Plan se odnosi na kriznu situaciju vezanu za virus COVID – 19, te za slučaj sličnih kriznih situacija.

POSTUPATI SHODNO NAREDBAMA ZDRAVSTVENIH ORGANA I KRIZNOG ŠTABA

- Uvodi se obavezno distanciranje između radnika, odnosno boravak najmanjeg mogućeg broja radnika u isto vrijeme, koji je dovoljan za nesmetano odvijanje odgojno-obrazovnog procesa.
- Donijeti druge odluke koje Krizni štab donese na nivou FBiH,
- Redovno pratiti i pridržavati se odluka Kriznog štaba CZ.

Zdravstvene mjere:

Virus se širi sa osobe na osobu kada inficirana osoba kašlje, kiše i kada svojim rukama dira druge stvari koje i druge osobe koriste. Sljedeće stvari je korisno uraditi kako bi zaštitili sebe i druge:

- Često perite ruke toplom vodom i sapunom minimalno 20 sekundi.
- Uvijek to uradite nakon kašljanja i kihanja
- Ruke perite čim uđete u kuću ili dođete na posao;
- Često perite površine koje često dodirujete;
- Kašljite i kišite u lakat, a ne u dlan;
- Ne dodirujte svoje lice neopranim rukama;
- Ostanite kući ako ste bolesni i imate simptome gripe;
- Naučite se osnovnim principima njege kod kuće u slučaju bolesti;
- Koristite zaštitne maske kako bi ste smanjili mogućnosti širenja zaraze;
- Koristite jednokratne maramice i rukavice;
- Ne koristite već korištene jednokratne maske, maramice i rukavice;
- Držite distancu od drugih ljudi minimalno 1,5 m.

Šta trebaju uraditi osobe koje imaju simptome?

Ako se osoba osjeća bolesno sa simptomima dok je na poslu, veoma je važno da ista ne nastavlja posao. Simptomi se moraju odmah prijaviti nadležnoj osobi ili upravi škole i osoba mora odmah napustiti prostor škole. Zaražena osoba treba da kontaktira nadležni Dom zdravlja kako bi prijavila simptome tj. da postupi prema smjernicama koje su propisane od strane nadležnih tijela u slučaju pandemije. Ukoliko osoba razvije simptome dok nije na poslu, treba postupiti na sljedeći način:

- Ostati kućib- izolovati se;
- Ne ići na posao dok se potpuno ne oporavi;
- Kontaktirati nadležni Dom zdravlja;
- Informisati svog poslodavca o svom stanju;
- Informisati poslodavca ukoliko je neko od radnika bio u kontaktu sa zaraženom osobom.

MJERE KOJE PROVODI POSLODAVAC - UPRAVLJANJE KRIZNIM SITUACIJAMA

Primarna akcija treba da se odnosi na važnost brzog djelovanja i samoizolacije osobe sa simptomima.

Kada samoizolacija kao takva nije odmah izvodljiva, zaražene osobe trebaju biti u mogućnosti da sprovode maksimalno gore navedene higijenske principe, nose zaštitnu odjeću, da izbjegavaju bliske kontakte sa drugim kolegama.

POSLODAVAC TREBA DA OSIGURA SLJEDEĆE :

- Označiti prostorije sa informacijama da osobe sa simptomima ne smiju da ulaze u radni prostor gdje su druge kolege;
- Podsjećati i edukovati radnike na obavezu praćenja sopstvenog zdravstvenog stanja i zdravstvenog stanja učenika, kao i pridržavanje provođenja postupaka, u skladu sa preporukama vezanim za prevenciju pojave i širenje bolesti COVID -19, minimalno 2X sedmično
- Podsjećati i edukovati roditelje o važnosti ostajanja kod kuće učenika sa simptomima bolesti-respiratorne, crijevne infekcije, povišene tjelesne temperature i sl. ili sa sumnjom na početak bolesti (malaksalost, kašalj, gubitak čula mirisa i okusa i sl.) minimalno 2X sedmično;
- Podsjećati na važnost samoizolacije;
- Podsjećati na važnost dobre higijenske prakse;
- Površine koje se često dodiruju se često moraju prati sa sredstvima koja se inače koriste za pranje;
- Radnicima će se, svakodnevno, prilikom dolaska na posao mjeriti tjelesna temperatura. U slučaju povišene tjelesne temperature ili bilo kojeg respiratornog simptoma, isti se vraćaju kući i javljaju izabranom ljekaru porodične medicine. Ukoliko se radniku povisi tjelesna temperatura i /ili se pojavi neki od respiratornih

simptoma u toku radnog vremena, dužni su odmah napustiti radno mjesto, o tome obavijestiti nadređenog/poslodavca i javiti se svom doktoru porodične medicine.

- Svi radnici će ulaziti u školu na jedan ulaz, prilikom čega prolaze kroz dezinfekcijsku barijeru (gazište za obuču).

Ulaskom u unutrašnji prostor odmah dezinfikuju ruke propisanim dezinficijensom. Pri korištenju dezinficijjskih sredstava voditi računa o pravilnoj primjeni istih, u skladu sa uputstvom proizvođača, vezanom za namjenu, koncentraciju, način primjene i neophodno kontaktno vrijeme.

- Prije ulaska u učionicu, nastavnik ponovo dezinfikuju ruke
- Maske za lice radnici škole obavezni su nositi prilikom boravka u školi. Stalno nošenje rukavica nije preporučljivo, već je akcentat na učestalom pranju ruku toplom vodom i sapunom, eventualno dezinfekcija istih.

Dezinfekcijsko sredstvo nije zamjena za sapun i vodu!

- Radnu odjeću-mantile, radnici su obavezni prati i peglati najmanje 1 x sedmično.
- Onemogućuje se ulazak trećim licima u školu, bez predhodne telefonske najave.
- Radnici međusobno trebaju poštivati fizičku distancu od najmanje 1,5 metara, a navedeni fizički razmak preporučljivo je održavati kada god je moguće između radnika i učenika.
- Na pauzama poštivati pravilo propisane distance.
- Zabranjuje se pušenje, osim u prostoriji predviđenoj za pušenje, u kojoj može boraviti do 5 osoba.

PREPORUKE ZA RAD U GRUPAMA :

- Trijaža učenika prilikom dolaska u školu (upotreba dezo.barijere, odnosno gazište za obuču i dezinfekcija ruku).
- Učenici će ulaziti na ulaz škole koji je označeni za njihov ulazak.
- Prilikom dolaska/odlaska učenika uspostavlja se procedura kontroliranog ulaska kako se ne bi stvarala gužva i kako bi se obezbijedila preporučena fizička distanca od najmanje 1,5 metara, te će se u skladu sa mogućnostima organizovati prihvati učenika na ulazu, u unaprijed dogovorenim intervalima.
- U slučaju povišene tjelesne temperature ili bilo kojeg respiratornog simptoma, obavještavaju se roditelji i isti učenici se vraćaju kući i javljaju izabranom ljekaru porodične medicine. Ukoliko se učeniku povisi tjelesna temperatura i /ili se pojavi neki od respiratornih simptoma u toku nastavnog procesa, o istom će se odmah obavijestiti roditelj, koji je dužan doći po učenika i javiti se svom doktoru.
- Preporučuje se da nastavnik provodi što više vremena sa učenicima na otvorenom, ukoliko to vremenske prilike i nastavne aktivnosti dozvoljavaju.
- Nastava će se realizirati u grupama od maksimalno 15 učenika.
- Nastojati osigurati u što većoj mjeri fizički razmak između učenika. Fizički razmak neophodno je podsticati.
- Izbjegavati fizički kontakt (bliski kontakt)učenika između grupa/odijeljenja.
- Kako bi se izbjeglo okupljanje većeg broja učenika na jednom mjestu u isto vrijeme, za vrijeme užine, učenici će boraviti u učionicama.

Ne dozvoljava se da učenici među sobom dijele hranu, kao ni pribor za jelo.

- Provoditi edukativne aktivnosti sa djecom, a sa ciljem njihovog lakšeg usvajanja i razumijevanja pravila postupanja o važnosti : pravilnog pranja ruku, minimum 20 sekundi toplom vodom, kašljanja i kihanja u maramicu ili podlakticu, fizičkog distanciranja koje treba osmisliti kroz igru, izbjegavanje dodirivanja lica, očiju, usta , nosa.
- Nastavnici trebaju učenike podsticati na redovno i pravilno pranje ruku. Učenici trebaju prati ruke prije ulaska u učionice, prije i nakon jela, prije i nakon korištenja toaleta, nakon dolaska izvana, nakon kašljanja, kihanja, čišćenja nosa, kao i uvijek kada ruke izgledaju prljavo.
- Akcenat je na pojačanoj higijeni ruku sapunom i vodom (sa toplom vodom ako škola ima uslove za korištenje iste).
- Na vidnim mjestima postaviti će se edukativni posteri sa preporukama o preventivnim aktivnostima, koji će se prilagoditi dobi učenika.
- Ukoliko nije moguće ispoštovati važeće epidemiološke mjere, neće se provoditi organizovane grupne aktivnosti u školi (priredbe i sl.), kao ni posjete mjestima gdje se očekuje okupljanje većeg broja ljudi (muzeji, pozorišta, izleti, ekskurzije).

PREPORUKA ZA ODRŽAVANJE PROSTORIJA I OPREME:

- Očistiti i dezinfikovati sve površine i predmete nakon odlaska učenika iz škole. Površine kao što su : kvake na vratima, prozorima, radne površine, slavine u toaletima i kuhinjama, ručke vodokotlića, ručke ormarića, daljinske upravljače, prekidače za struju, zvono na vratima, stolove, stolice, kao i sve druge dodirne površine neophodno je dezinfikovati na kraju svake smjene, a čistiti ih više puta u toku dana. Čišćenje je najbolje provoditi kada učenici nisu u školi. Svakodnevne procedure čišćenja i dezinfekcije odnose se i na objekte u dvorištu.
- Čišćenje uključuje suho i vlažno čišćenje, uz redovno provjetravanje. Adekvatnim čišćenjem uklanja se do 60% mikroorganizama. Za ovaj postupak su potrebni : pribor (krpe, spužve), sredstva za dezinfekciju i zaštitna oprema (maske, rukavice). Prilikom korištenja sredstava za čišćenje važno je : pridržavati se uputa koje je naveo proizvođač sredstava, izbjegavati kontakt sredstava s očima i kožom, te ga držati dalje od dohvata učenika, provjetravati prostorije u kojima se koriste dezinfekciona sredstava, proučiti kontaktno vrijeme dezinficijensa i u skladu s tim ostaviti da dezinfekciono sredstvo djeluje.
- Ne koristiti didaktička sredstva koja se ne mogu prati i dezinfikovati.
- Dezinfekciju kontaminiranih površina ili materijala vršiti prema uputama proizvođača. Dezinfekcija se provodi registrovanim dezinficijenskim sredstvima koja djeluju na viruse prema uputama proizvođača. Alternativno se može koristiti i 0,05% natrijev hipohlorit (dobije se kada se preparat koji sadrži 5% rastvora hlora, npr, izbjeljivač ili varkina razblaži s vodom u omjeru 1 dio varkine : 100 dijelova vode) ili 70% etilni alkohol za osjetljive površine.

- Površine od tvrdog materijala (podovi, pločice, prekidači, šteke, rukohvati, donovi obuće) dezinfikuju se sa 0,1% rastvorom natrijum hipohlorita i nakon pola sata ispreu se vodom. Rastvori se uvijek koriste prema preporuci proizvođača. Rastvor natrijum hipohlorita (0,1%) se također priprema iz preparata koji sadrže 5% rastvor hlora (npr, varkina), tako što se u 1 litar vode dodaju 2 supene kašike , odnosno 20 ml preparata.
- Površine od mekog materijala dezinfikuju se rastvoro etanola (70%). Ovaj rastvor se obično priprema razrijeđenjem iz 96% etanola, tako što se u 750 ml alkohola doda 250 ml. Vode. Površine od osjetljivog materijala koji se mogu oštetiti upotrebom dezinficijensa (koža, mebl-štof, lakirani materijali isl) trebaju se naprskati blagim rastvorom deterdženta za suđe u vodi, zatim obrisati vlažnom krpom i osušiti čistom krpom.
  - Predmeti koji se najčešće koriste (8 daljinski upravljači i sl.) također se dezinfikuju 70%-im rastvorom etanola.

Upute za čišćenje :

- Prije nego što se počne sa čišćenjem staviti masku i rukavice.
- Izbjegavati dodirivanje lica i očiju tokom čišćenja.
- Držati otvorene prozore da se prostor provjetrava.
- Očistiti pod deterdžentom, te ga nakon toga dezinfikovati.
- Nakon čišćenja krpe i radnu odjeću oprati na 90C.
- Skinuti rukavice i masku, te ih staviti u plastičnu vrećicu, a zatim oprati ruke sapunom i toplom vodom.
- Sav otpad nastao tokom čišćenja treba, što je prije moguće, odložiti u kantu za otpad.
- Presvući odjeću odmah nakon čišćenja.
- Ostaviti prozor otvoren, da se prostorija dobro prozrači.
- Pribor i sredstva za čišćenje i dezinfekciju moraju se držati van domašaja učenika i ne smiju se primjenjivati u neposrednoj blizini učenika, kako bi se izbjeglo udisanje eventualnih isparenja.

Prostorije dobro provjetravati više puta dnevno dok učenici borave u njima. Prije dolaska učenika obavezno prozračiti prostorije u trajanju od pola sata. Istu proceduru ponoviti i nakon odlaska učenika. Ako vremenske prilike dopuštaju, ostaviti otvoren prozor preko noći. Izbjegavati klima uređaje i ventilacijske uređaje.

Revidirati postojeće procedure i uputstva koja se tiču:

- Higijene radnika,
- Higijene i održavanja prostorija i opreme.

Od velike je važnosti osigurati kontinuiranu dostupnost higijenskih sredstava za osoblje (sapuni, jednokratni ubrusi, maske, rukavice itd.).

Kroz internu ili eksternu edukaciju važno je osoblju skrenuti pažnju kako se pravilno peru ruke i kako se pravilno dezinfikuju.

Organizacijski je potrebno uraditi sljedeće:

- Kontinuirano komunicirati i raditi na svijesti radnika o simptomima i važnosti samoizolacije,
- Promovisati atmosferu takvu da se oboljela osoba ne osjeća stigmatizirano, te obavijestiti ih da mogu ići kući dok se ne oporave,
- Razmotriti alternativne metode održavanja sastanaka (online, telefonski), te rad od kuće,
- Gdje je moguće, direktni kontakti se trebaju izbjegavati tj. treba se držati distanca od najmanje 1,5 m između kolega, osoblja, posjetitelja i slično,
- Tamo gdje su socijalne interakcije neizbježne, osobe sa simptomima moraju minimizirati bliski kontakt, ako je kontakt neizbježan osobe sa simptomima trebaju nositi zaštitne maske;
- Ukoliko se neko od radnika vraća iz zemalja visokog rizika, obavezna je samoizolacija tokom 14 dana.

Ukoliko se dese promjene u nastaloj kriznoj situaciji, Škola će prilagoditi mjere.

29
Direktor škole

Tufik Muhibić, prof.

